

Univers Pedagogic

27 (957),
3 iulie 2025

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

73 DE ABSOLVENȚI CU MEDIA 10 LA BACALAUREATUL 2025

Rata generală de promovare crește ușor.
Peste 13.000 de candidați au trecut examenul național

Rezultatele preliminare ale examenului național de bacalaureat, sesiunea de bază 2025, au fost făcute publice, la 26 iunie curent, în cele 91 de centre de examen din întreaga țară. Candidații pot accesa online, prin platforma oficială www.bac.gov.md, testele corectate și notele obținute la fiecare probă.

În acest an, la examen s-au înscris 17.971 de candidați, dintre care 11.445 provin din licee, 3.842 - din colegii și centre de excelență, 238 sunt studenți universitari, iar 389 au susținut probele în regim extern. Totodată, au participat 2.057 de restanțieri din sesiunile anterioare. Rata de promovare în rândul liceenilor

a atins 89,63%, ușor sub nivelul din 2024 (89,83%), cu un total de 10.259 de candidați declarați admiși. În schimb, candidații din colegii și centre de excelență au înregistrat o creștere notabilă a promovabilității - 54,39%, față de 47,68% în anul precedent, cu 2.090 de candidați admiși. Restanțierii au înregistrat o rată de succes de

16,18%, în creștere față de 14,10% în 2024, cu 333 de absolvenți care au promovat examenul. Per ansamblu, 13.005 candidați au reușit să promoveze examenul național de bacalaureat în această sesiune, ceea ce reprezintă o rată de 72,36% - o ușoară creștere față de 69,38% în 2024. Performanțe remarcabile au fost dovedite și prin numărul candidaților cu medii foarte bune: 4.003 absolvenți (22,27%) au obținut note peste 8, iar 1.160 (6,45%) au media peste 9, ambele cifre fiind în creștere semnificativă față de anul precedent.

Un adevărat motiv de mândrie îl constituie cei 73 de candidați care au încheiat examenul cu media maximă - 10. Ei provin din diverse regiuni ale țării, inclusiv din Anenii Noi, Bălți, Căușeni, Chișinău, Criuleni, Drochia, Hâncești, Nisporeni, Soroca, Ștefan Vodă, Ungleni, UTA Găgăuzia.

Candidații nemulțumiți de notele obținute au avut posibilitatea să depună contestații în zilele de 26 și 27 iunie, la centrele de examen. În prezent, evaluarea contestațiilor este în desfășurare și se va încheia până pe 3 iulie, iar rezultatele finale vor fi făcute publice pe 4 iulie 2025. Sesiunea suplimentară a examenului este programată pentru perioada 14-21 iulie, iar înscrierile se vor face în zilele de 4 și 5 iulie.

DEFILEU DE MODĂ ÎN PARCUL „VALEA MORILOR”

Univer Art Fashion 2025 a adus în prim-plan colecțiile absolvenților UPSC

Facultatea de Arte Vizuale și Design a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău a organizat, pe 28 iunie curent, cea de-a patra ediție a evenimentului anual *Univer Art Fashion*, desfășurat în Parcul „Valea Morilor” al capitalei. Defileul, care a constituit Gala absolvenților 2025, a adus în fața unui public numeros și entuziast colecțiile tinerilor creatori de la programul *Modă - design vestimentar* (licență și master), într-un cadru inspirat de natură și artă. Evenimentul a fost realizat cu sprijinul Primăriei Municipiului Chișinău, al Preturii sectorului Centru și al Companiei Publice Teleradio Moldova, partener media al ediției.

Deschiderea oficială a seriei a fost marcată de intervențiile rectorului Universității, Alexandra Barbăneagră, și ale decanului Facultății de Arte Vizuale și De-

actuale ale modei, dar și preocupări conceptuale, artistice și experimentale. Pe podiumul evenimentului au fost prezentate următoarele colecții: *ClarObscur* de Alina Mocanu (coord. Vasile Vozian); *Контуры Безумия* de Aliona Dologan (coord. Eugen Reabenchici); *Mermaidcore* de Andreea Chifă (coord. Vasile Vozian); *Dual Cod* de Cătălina Mîndru (coord. Eugen Reabenchici); *Heterotopia* de Cătălina Munteanu (coord. Eugen Reabenchici); *MIXelania* de Doina Chiliverdi (coord. Vasile Vozian); *Darck Paetry* de Stela Lupu (coord. Vasile Vozian); *Paralele* de Maria Crețu (coord. Vasile Vozian); *Zâmbet cusut* de Ana Slobodeniuc (coord. Eugen Reabenchici).

Un moment aparte al seriei l-a constituit prezentarea colecției tematice „*Chișinăul Interbelic - eleganță și memorie*”, realizate de studenții anului II, în colaborare

sign, Ana Simac, care au subliniat importanța evenimentului pentru susținerea tinerelor talente și consolidarea legăturii dintre educație, creație și mediul cultural contemporan. Un mesaj de apreciere a fost transmis și de către Angela Cutașevici, viceprimar al municipiului Chișinău, care a remarcat valoarea parteneriatului dintre UPSC și administrația publică locală, în vederea promovării proiectelor educaționale și culturale dedicate tinerei generații.

Sub îndrumarea profesorilor coordonatori Eugen Reabenchici și Vasile Vozian, absolvenții promoției 2025 au prezentat creații vestimentare ce reflectă tendințele

cu Fundația Heritage 21 și designerul Alexandru Corduneanu, sub coordonarea profesoarei Natalia Sajin.

Atmosfera de sărbătoare a fost întregită de aplauze generoase și de o ambianță distinsă, animată de interpretările live ale trioului *Melodivo*, care a adus pe scena modei melodii autentice și rafinate.

Univer Art Fashion 2025 a pus în valoare talentul, sensibilitatea artistică și pregătirea profesională a absolvenților UPSC, scoțând în evidență rolul facultății ca spațiu de creație, excelență și inspirație. Seara s-a încheiat într-un spirit festiv, celebrând arta, frumusețea și energia tinereții.

78 de profesori de limba română din școlile alolingve vor urma cursuri intensive în România

78 de profesori de limba română din școli alolingve din mai multe regiuni ale Republicii Moldova participă, în perioada 30 iunie - 20 iulie 2025, la cursuri intensive de perfecționare organizate în România.

Cadrele didactice provin din UTA Găgăuzia, municipiul Bălți și raioanele Taraclia, Cantemir, Leova, Cahul, Ocnița, Edineț și Briceni. Cursurile vor avea loc în cinci universități din România: Universitatea din Oradea, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Universitatea Transilvania din Brașov și Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava. Inițiativa face parte dintr-un

program comun al Ministerului Educației și Cercetării al Republicii Moldova și al Ambasadei României la Chișinău, cu sprijinul Ministerului Educației și Cercetării din România. Ministrul Dan Perciun a precizat, în cadrul unei conferințe de presă dedicate ace-

tei sesiuni de formare, că programele de perfecționare reflectă angajamentul ferm pentru promovarea limbii române în comunitățile multietnice ale țării. El a subliniat că dezvoltarea competențelor profesorilor din zonele alolingve este esențială pentru a

asigura un proces educațional adaptat nevoilor elevilor.

Marc Emilian Morar, ministru consilier în cadrul Ambasadei României în R. Moldova, a precizat că grupul este primul din acest an care va participa la astfel de cursuri și că, până la finalul anului, alte cadre didactice vor avea acces la programe similare. De asemenea, a menționat că se lucrează la extinderea programului pentru a include și profesori care predau alte discipline în limba română.

În prezent, în Republica Moldova activează aproximativ 900 de profesori de limba română în peste 250 de școli alolingve. Ministerul Educației și Cercetării continuă să implementeze măsuri pentru a le oferi acestora suport profesional și metodologic.

Încă un set de calculatoare pentru școli din Chișinău din partea Republicii Coreea

Oficiul Special de Autogovernare pentru Educație al Provinciei Jeju din Republica Coreea a donat 120 de calculatoare noi pentru 8 instituții de învățământ din capitala țării noastre (câte 15 unități de tehnică pentru fiecare școală). Aparatele au fost oferite în baza unui Memorandum de înțelegere privind cooperarea în domeniul tehnologiilor informaționale.

La evenimentul de transmitere a echipamentelor, Valentina Olaru, secretara de stat a Ministerului Educației și Cercetării, a menționat că „Această donație oferă un sprijin concret elevilor și cadrelor didactice, iar asigurarea accesului la echipamente digitale moderne este o condiție esențială pentru garantarea unei educații relevante, incluzive și de calitate.”

De calculatoare au beneficiat liceele „Gaudeamus”, „Doina și Ion Aldea-Teodorovici”, „Mihail Kogălniceanu”, „Vasile Alecsandri”, „Tudor Vladimirescu”, „Lucian Blaga”, „Petru Zadnipru” și „Constantin Negruzzi”. Reamintim că Memorandumul a fost semnat anul trecut. Acesta mai prevede organizarea în țara asiatică a unor cursuri TIC pentru pedagogi din R. Moldova.

La Comrat va fi inaugurat un Colegiu profesional tehnic

Un colegiu a fost construit în proporție de 90% la Comrat, grație aportului substanțial al Agenției Turce de Cooperare și Coordonare (TIKA). În cadrul instituției de învățământ se vor studia tehnologiile viitorului, cum ar fi cele electrice, electronice și ale informației. De asemenea, Colegiul este dotat cu ateliere performante pentru instruire.

În fiecare an, Colegiul va primi 60 de elevi cu finanțare de la buget, costul pentru studiile fiecăruia fiind de aproximativ 30 000 de lei anual. Directorul instituției va fi desemnat de către partea

moldovenească, iar un co-director va fi numit de Turcia. În plus, va fi fondat un Comitet de conducere, cu câte doi reprezentanți de la fiecare parte, inclusiv unul de la UTA Găgăuzia.

De remarcat că pe lângă blo-

cul administrativ urmează să fie edificat un cămin pentru elevi, partenerii din Turcia asigurând construcția clădirilor. Iar toate bunurile și imobilele instituției se vor afla în gestiunea Moldovei. Limba de studiu va fi româna, însă unele discipline, cu acordul părților, se vor preda în găgăuză, turcă sau engleză. Absolvenții vor beneficia la angajare de un supliment la salariu timp de un an.

Este de menționat că Turcia a mai oferit suport financiar pentru modernizarea Liceului Teoretic Moldo-Turc „Süleyman Demirel” din Congaz. Per total, Guvernul de la Ankara a implementat în Republica Moldova peste 500 de proiecte.

UE: 15 școli-model vor beneficia de 30 milioane de euro pentru renovare

Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei va oferi Republicii Moldova un împrumut de 30 de milioane de euro pentru renovarea a 15 școli-model. Proiectul face parte din inițiativa de extindere până la 50 de instituții a rețelei naționale de școli-model.

Fondurile vor fi utilizate pentru modernizarea infrastructurii și adaptarea școlilor date la necesitățile elevilor și cadrelor didactice, inclusiv pentru grupu-

rile vulnerabile. Obiectivele proiectului sunt creșterea accesului la o educație de calitate și prevenirea abandonului școlar.

Este de menționat că finanțarea se va oferi în două tranșe, până în anul 2030. Proiectul în cauză este susținut de Banca Mondială, Uniunea Europeană, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), UNICEF și companii private.

„Citește-mi 100 de povești” ajunge la peste 1.200 de grădinițe cu un nou lot de cărți

Programul național „Citește-mi 100 de povești” continuă să se extindă în Republica Moldova, urmând să distribuie un nou lot de peste 56.000 de cărți în 1.200 de grădinițe din întreaga țară. Aceste volume completează fondul destinat copiilor preșcolari și contribuie la promovarea obiceiului lecturii încă din primii ani de viață.

Noua selecție cuprinde 47 de titluri și a fost achiziționată cu sprijinul financiar al Guvernului Statelor Unite ale Americii, adăugându-se celor 22 de titluri achiziționate anterior prin UNICEF, cu suportul Guvernului Marii Britanii. Cărțile vor fi distribuite inclusiv în cele 150 de Centre de Resurse pentru Educația Timpurie deschise anul trecut de Ministerul Educației și Cercetării în parteneriat cu UNICEF.

Ministrul Educației și Cercetării, Dan Perciun, a subliniat, în cadrul unei conferințe de presă, importanța programului pentru dezvoltarea competențelor de lectură ale copiilor. El a evidențiat că citirea timpurie și interactivă crește considerabil șansele copiilor de a avea succes în parcursul educațional. De asemenea, a menționat că, prin parteneriatul cu Asociația OvidiuRO, cadrele didactice beneficiază de sesiuni de formare menite să transforme lectura într-o experiență atractivă și utilă pentru cei mici.

Reprezentanta UNICEF în Moldova, Maha Damaj, a remarcat că pentru mulți copii din medii vulnerabile accesul la cărți este limitat, iar programe precum „Citește-mi 100 de povești” oferă o oportunitate esențială de

stimulare timpurie prin citire. Ea a precizat că lectura interactivă poate îmbunătăți vocabularul copiilor cu până la 30% și este în stare să dubleze performanțele educaționale în zonele defavorizate, considerând astfel această investiție ca fiind una în viitorul copiilor și al societății.

Lansat în aprilie 2025, programul urmărește transformarea lecturii într-un obicei zilnic și plăcut, accesibil tuturor copiilor și famili-

ilor. Grădinițele sunt încurajate să amenajeze spații speciale – „insule de lectură” – dedicate poveștilor și cititului, atât în interior, cât și în aer liber. În paralel, Ministerul Educației și Cercetării, UNICEF, Asociația OvidiuRO și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” organizează diverse evenimente de promovare a lecturii, susținute financiar de Guvernul Coreei, inclusiv festivaluri și sesiuni de formare pentru educatori.

Profesorul Ludmila Ețco – un simbol al excelenței în obstetrică și ginecologie

La un moment aniversar deosebit, când doamna profesor universitar, cercetător, Ludmila Ețco, doctor habilitat în științe medicale, celebrează onorabila vârstă de 80 de ani, întreaga comunitate medicală și academică din Republica Moldova îi aduce un omagiu profund pentru impresionanta sa carieră, pentru devotamentul neîntrerupt față de profesia de medic și pentru contribuția esențială la dezvoltarea obstetricii și ginecologiei moderne.

Dar drumul spre excelență n-a fost ușor. A fost pavat cu sacrificii, suferință și o voință neclintită. În dimineața zilei de 6 iulie 1949, în toiul operațiunii sovietice „Iug”, familia Bunduchi – oameni învățați și respectați în comunitatea Buțeni din raionul Hâncești – a fost smulșă din propria casă și deportată în Siberia. Ana Bunduchi, învățătoare, și fiicele Lena (7 ani) și micuța Mila (4 ani) au fost duse tocmai în regiunea Tiumen. În condiții inumane, mama fiind repartizată în brigada tăietorilor de pădure, pleca în Taiga pentru toată săptămâna, tăia lemne pentru a putea întreține fetele, iar gerul cumplit îngheța până și cartofii ascunși sub pat. Mila – viitoarea Ludmila Ețco – era ținută la piept de mamă, ferită cu trupul de ghețurile siberiene. În acea perioadă, tatăl, Anton Bunduchi, director de școală, din 1945 era internișat în GULAG. Abia în 1953, când a fost eliberat, familia a reușit să se reunească, dar nu acasă, ci în orașul Inta din nordul RASS Komi, unde Ludmila a trăit o parte din copilăria sa. Reîntoarcerea în Moldova, în 1957, a fost un nou început, unul nelipsit de greutate. Casa le fusese ocupată, dar, cu demnitate și multă trudă, părinții au construit un nou că-

min la Mălina Mică, în Chișinău. Anton Bunduchi s-a angajat ca hamal pentru a-și putea trimite fetele la studii.

Ludmila a crescut în acest spirit al muncii cinstitute, al sacrificiului și al educației profunde.

Absolventă a Școlii Medii Ruse nr. 369 din Chișinău, vorbea limba română cu sufletul, limba mamei, și a fost admisă la Institutul de Medicină din Chișinău, pe care l-a absolvit în 1968, cu mențiune. A urmat o carieră de excepție, construită pe un fundament solid de caracter, rigoare științifică și empatie.

Doamna Ludmila Ețco nu este doar prima femeie profesor uni-

versitar în domeniu obstetricii și ginecologiei din Moldova, ci și o personalitate marcantă a științei medicale naționale: lider vizionar, cercetător de elită, mentor cu vocație și promotor al valorilor umane și profesionale. Timp de decenii, domnia sa a fost un far călăuzitor pentru zeci de generații de medici, doctoranzi și specialiști, contribuind substanțial la forma-

rea unei școli medicale de excelență și la consolidarea sistemului național de sănătate maternală și infantilă.

Originară din pitoreasca zonă a raionului Hâncești, Ludmila Ețco provine dintr-o familie de buni gospodari, în care munca, verticalitatea și înțelepciunea au fost valori fundamentale. Tatăl, Anton Bunduchi, director de școală – pedagog trecut prin 22 de închisori, supraviețuind 12 ani dincolo de Cercul Polar – i-a fost model de rigoare și dăruire pentru educație.

Din 2011, Gimnaziul din Buțeni poartă numele acestui pedagog, om de omenie și victimă a represiunii regimului sovietic. Mama, Ana, i-a cultivat ficei simțul responsabilității și al empatiei. A găsit în soțul ei, Constantin Ețco – doctor habilitat în medicină, profesor universitar și discipol fidel al marelui Nicolae Testemițanu – un partener de viață și de idealuri. Împreună au format o familie exemplară, ghidată de valori solide și de o dragoste profundă – un univers armonios, în care nu lipsesc mândria părintească de mamă și bucuriile de bunică.

După absolvirea Facultății de Medicină Generală a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1968), Ludmila Ețco și-a început activitatea ca obstetrician-ginecolog în Spitalul raional Nisporeni. De-a lungul carierei, a ocupat funcții importante în sistemul medical – de la medic-șef adjunct la Maternitatea nr.1 și Spitalul Clinic Republican nr. 2, până la director general al Institutului de Cercetări Științifice în Domeniul

Ocrotirii Sănătății Centrului Mamei și Copilului –, remarcându-se prin viziune administrativă, inovație și umanism.

În anul 1984, a susținut teza de doctor în științe medicale la renumitul Institut de Obstetrică și Ginecologie „D. O. Ott” din Sankt Petersburg, iar în 1995 a devenit prima femeie din Republica Moldova care a obținut titlul de doctor habilitat în obstetrică și ginecologie – un moment istoric pentru medicina autohtonă. Activitatea sa didactică, începută în 1986 la Institutul de Stat de Medicină (azi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”), a fost una prolifică și profund influentă. Doamna profesor a format sute de medici și specialiști, contribuind decisiv la înaltul nivel de pregătire a cadrelor medicale din țară. De asemenea, activitatea sa științifică este una excepțională: peste 300 de lucrări publicate, 14 ghiduri naționale, 10 monografii, 34 de invenții brevetate și 30 de inovații implementate în practica medicală.

A promovat metode eficiente, accesibile și inovatoare de prevenire și tratament în perioada perinatală, metode nemedicamentoase de profilaxie și tratament al afecțiunilor septicopurulente în nașterea prin cezariană, a abordat factorii de mediu cu impact asupra sănătății mamei și copilului și a militat activ pentru regionalizarea și modernizarea serviciilor de asistență perinatală. În calitate de conducător științific, a îndrumat 19 teze de doctorat, inclusiv din România și Ucraina, iar valoarea muncii sale a fost recunoscută prin numeroase distincții naționale și internaționale:

Medalia de aur OMPI „Inventator remarcabil” (2000); Ordinul tehnico-științific „Leonardo da Vinci” (2005); Medalia „Dimitrie Cantemir” (2010); Insigna „Deportat Deținut politic” în memoria victimelor represiunilor (2011); Diplomă a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare (2015); Ordinul „Gloria Muncii” (2020); Diplome ale Guvernului RM pentru activitate în domeniul ocrotirii sănătății; Diplomă de Excelență de la IMSP Institutul Mamei și Copilului (2025); Premii la expoziții și saloane de invenții în România, Rusia, China, Ucraina.

Doamna Ludmila Ețco este membru activ în structurile naționale de decizie și expertiză științifică, printre care: Academia de Științe a Moldovei, Consiliul Național de Acreditare și Atestare (CNAA), Asociația Națională a Femeilor Inventatoare (AN-FIRM), Consiliul Național pentru promovarea modului sănătos de viață, precum și comisii de atestare și colegii editoriale ale revistelor medicale. Chiar dacă nu mai activează nemijlocit în sistem, menținând doar activitatea științifică, prezența și autoritatea sa morală continuă să inspire și să modeleze conștiințe. Este un veritabil simbol al erudiției, verticalității, rafinamentului profesional și omeniei – o figură de referință în medicina moldovenească și în cultura profesională a acestei țări.

„Gânduri de recunoștință din partea colegilor de la Institutul Mamei și Copilului: „Stimată Doamnă Profesor, la împlinirea celor 80 de ani, Vă transmitem cele mai sincere felicitări, asigurări de apreciere profundă și urări de sănătate, liniște și bucurii alături de cei dragi. Suntem onorați să Vă fi fost colegi, discipoli și prieteni. Vă mulțumim pentru tot ce ați dăruit medicinei și generațiilor de medici din Republica Moldova. Vivat! Crescat! Floreat!

La mulți ani, Doamnă Profesor Ludmila Ețco!”

Redacția „Univers Pedagogic Pro” se alătură cu admirație și respect acestor urări, exprimând întreaga sa grațitudine pentru un destin dedicat științei, sănătății și educației.

Silvia ȚURCAN

Cantinele școlare din Chișinău, pregătite pentru dotarea cu echipamente moderne

Ministerul Educației și Cercetării a organizat consultări cu producătorii și distribuitorii de echipamente profesionale pentru bucătării, în vederea dotării cantinelor școlare din municipiul Chișinău. Aceste măsuri sunt parte a pregătirilor pentru asigurarea alimentației gratuite a elevilor de gimnaziu, începând cu anul școlar

2025-2026. În cadrul întâlnirii, au fost discutate specificațiile tehnice, cerințele pentru instalarea și întreținerea utilajelor, precum și termenele realiste pentru livrarea echipamentelor. Accentul a fost pus pe transparența procesului și pe respectarea standardelor de calitate și siguranță.

Guvernul a alocat 200 de milioane de lei pentru modernizarea cantinelor școlare la nivel național. Pentru Chișinău, fiecare instituție va beneficia de o sumă fixă de 200.000 de lei, suplimentată cu o componentă variabilă calculată în funcție de numărul elevilor din clasele V-IX. Astfel, alocările variază între 241.500 de lei pentru unitățile mici și peste 2,3 milioane de lei pentru cele mai mari.

EU SUNT VIITORUL EDUCAȚIEI

DE CE AM ALES SĂ-MI CONTINUI STUDIILE ACASĂ?

Tot mai mulți tineri decid să-și continue studiile în Republica Moldova, un gest care reflectă nu doar o opțiune personală, ci și o expresie a încrederii în potențialul educațional al țării. Ce anume îi motivează să rămână acasă? Care sunt așteptările și valorile care îi ghidează? Am dialogat cu studenți ai Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, care împărtășesc perspective sincere despre drumul lor universitar și despre semnificația acestei alegeri. Vă invităm să descoperiți câteva dintre ideile lor, care surprind autenticitatea și diversitatea motivațiilor ce îi aduc aici, acasă, la UPSC.

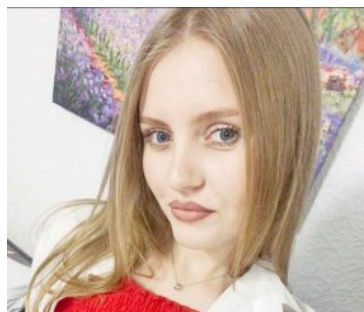

Laurenția Triboi,
anul II, programul
Limba engleză
și limba italiană, FLLS

Am decis să rămân în Moldova pentru că aici mă simt acasă, aproape de familie și de oamenii dragi. Cred că și în țara noastră există suficiente oportunități pentru a învăța, a crește și a construi un viitor frumos. Am ales să-mi

continui studiile aici pentru că Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău oferă o pregătire de calitate în domeniul limbilor străine, iar eu cred că pot să mă dezvolt și să am succes acasă, în Moldova.

Am găsit un loc potrivit pentru pasiunile mele. Îmi plac foarte mult limbile străine, în special engleza și italiana, și mi-am dorit să le învăț la un nivel înalt. La Facultatea de Limbi și Literaturi Străine am întâlnit profesori prietenoși, bine pregătiți, care ne ajută mereu și ne încurajează să devenim mai buni. Îmi place mult atmosfera de la UPSC, este un loc unde mă simt motivată să învăț, să mă dezvolt și să cunosc oameni noi. Sunt fericită că am ales această Universitate, pentru că aici pot să-mi urmez visu

Andrea VRABII,
anul II, programul Limba engleză și limba franceză, FLLS

Am ales să studiez în Moldova pentru că aici simt că am rădăcini, dar și oportunități reale de dezvoltare. Îmi doream să rămân aproape de casă și, în același timp, să am parte de o educație de calitate, într-un mediu cunoscut și prietenos. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” a fost alegerea firească, mai ales că, încă din școală, știam că vreau să urmez Facultatea de Limbi și Literaturi Străine. Aici am găsit un cadru cald și deschis, profesori dedicați și colegi minunați – tot ce aveam nevoie pentru a simți că sunt pe drumul cel bun.

Specialitatea engleză-franceză a venit în mod natural pentru mine, fiind pasionată de comunicare, de descoperirea altor culturi și de ideea de a-i ajuta pe ceilalți să învețe. La UPSC am simțit că pot să-mi dezvolt această pasiune într-un mod serios și creativ, beneficiind de resurse bune, susținere și motivație. Pentru mine, Moldova nu este doar locul unde înveți, ci și unde crești, unde visurile încep să prindă contur chiar aici, acasă.

Adrian TURCULEȚ,
anul I, programul Istorie și geografie, FFI

Am ales să studiez în Republica Moldova pentru că am vrut să ofer o șansă învățământului superior de acasă. În ultimii ani, am observat că universitățile din țară se dezvoltă într-un ritm accelerat și încurajator. Am discutat cu studenți din anii mai mari, iar impresiile lor au fost în mare parte pozitive, atât despre instituțiile de învățământ, cât și despre cadrele universitare – profesori bine pregătiți, cu un bagaj științific solid, dedicați formării unei noi generații de specialiști. De la acești oameni pasionați avem foarte multe de învățat.

Un alt motiv care m-a determinat să rămân și să studiez acasă este fenomenul migrației în masă, tot mai prezent în societatea noastră. Familiile care au ales drumul străinătății nu l-au făcut din como-

ditate, ci din nevoia de a-și construi un viitor mai bun. Știm cu toții că situația economică din țară nu este una perfectă, însă cei care am ales să rămânem am început să vedem potențialul real ce îl are Moldova. Începem să simțim schimbarea, iar aceasta devine tot mai vizibilă și mai concretă. Tocmai de aceea cred că este momentul ca tinerii să aibă curajul de a investi în propria țară, în propriul viitor, nu oriunde, ci acasă.

Eu am ales să fac parte din generația schimbării. Cred în puterea noastră de a transforma Moldova într-un loc în care merită să trăiești, să studiezi și să muncești. Prin educație, promovăm valorile noastre, identitatea de români basarabeni, cultura și mândria de a aparține acestui spațiu. Toate acestea, împreună, pot conduce la o dezvoltare autentică. Noi, generația de azi, putem fi schimbarea de mâine – putem deschide poarta către o lume mai bună, în care moldovenii să se poată întoarce cu încredere și să-și continue visul în siguranță, aici, în Moldova.

Marcela PÎNZARI,
anul IV, programul Matematică și Informatică, FMTI

Am ales să-mi continui parcursul educațional în Republica Moldova, deoarece aici regăsesc sentimentul de apartenență la valorile care mi-au fundamentat formarea personală și intelectuală. Sistemul educațional național, deși supus periodic unor provocări structurale, beneficiază de cadre didactice dedicate și de instituții care promovează o formare holistică și integrativă a studentului.

Pentru mine, învățământul din Republica Moldova reprezintă mai mult decât acumulare de cunoștințe academice, el constituie un cadru de sprijin, un spațiu comunitar în care ideile pot prinde contur și se pot materializa în proiecte concrete cu impact social. Mai mult decât atât, sunt profund convinsă că viitorul acestei societăți depinde de formarea unor tineri competenți aici, acasă. Alegând să studiez în Republica Moldova, mi-am oferit șansa de a contribui activ la procesele de schimbare, de a înțelege realitățile din teren și de a mă implica direct în dinamica dezvoltării societății noastre. Nu am simțit necesitatea de a pleca peste hotare pentru a mă valoriza, întrucât am identificat aici, în inima Chișinăului, un spațiu academic care mă stimulează intelectual și îmi permite să-mi depășesc propriile limite. Este

vorba despre Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, instituție care reprezintă pentru mine un veritabil catalizator al devenirii profesionale și personale.

Ina BERLIBA,
anul III, programul Limba română și limba engleză, FFI

Alegerea de a urma studiile universitare în Republica Moldova nu a fost una întâmplătoare, ci rezultatul unei reflecții lucide asupra valorilor culturale, academice și identitare pe care acest spațiu le promovează. Moldova se afirmă ca un teritoriu în care Filologia nu este percepută doar ca o disciplină academică, ci și ca un mod de a înțelege lumea prin intermediul limbajului, al tradiției literare și al dialogului intercultural. Într-o epocă marcată de fragmentări identitare și instabilitate axiologică, revenirea la fundamentele limbii române, în spațiul ei viu și autentic, devine nu doar un gest educațional, ci și unul profund simbolic.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău m-a convins prin excelența cadrelor didactice, prin rigoarea programelor de studiu și prin deschiderea către cercetarea științifică. Aici, Filologia este înțeleasă în dimensiunea sa largă – ca știință a cuvântului, dar și ca artă a interpretării, ca punte între trecutul cultural și realitățile contemporane. Experiența universitară în acest cadru înseamnă, pentru mine, nu doar formare profesională, ci și o formă de ancorare în valorile perene ale umanismului, ale gândirii critice și ale responsabilității culturale. Studiile în Moldova îmi oferă nu doar cunoștințe, ci și sens.

Mărturiile studenților confirmă că Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău nu este doar o instituție de învățământ, ci și un spațiu al devenirii, al pasiunii și al excelenței. Alegerea de a studia în Moldova capătă sens atunci când găsești un mediu academic care oferă rigoare, sprijin constant și un profund sentiment de apartenență. La UPSC, formarea profesională este dublată de susținere umană și inspirație, iar visurile tinerilor prind contur într-o comunitate care investește cu încredere în potențialul lor.

Pentru conformitate,
Valeria JIDRAȘ

Parteneriat pentru dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din raionul Călărași

În perioada martie–iunie curent, Centrul de Formare Continuă și Leadership (CFCL) a desfășurat o serie de activități de formare dedicate cadrelor didactice din trei instituții de învățământ din raionul Călărași: IP Gimnaziul Vălcineț, IP Gimnaziul „Pavel Tihon” din Rădeni și IP Gimnaziul din Răciula. Parteneriatul a fost inițiat de Child

Aid și implementat de dr. Angela Teleman, șefa Departamentului Educație timpurie și Învățământ primar din cadrul CFCL, în colaborare cu Ada Negru, directoarea IP Gimnaziul Vălcineț.

Scopul principal al colaborării a fost identificarea unor direcții de interes pentru dezvoltarea pro-

fesională a cadrelor didactice din cele trei instituții. Activitățile au fost posibile datorită sprijinului organizației ChildAid și finanțării oferite de Rotary Club of Chislehurst. Implementarea și monitorizarea indicatorilor de performanță au fost asigurate de dr. Elena Țap, directoarea CFCL.

Programul a inclus șase module tematice realizate în parteneriat cu Centrul Național de Inovații Digitale în Educație Clasa Viitorului, sub coordonarea Victoriei Calistru, director adjunct. La desfășurarea sesiunilor de formare au contribuit: Alexandru Obadă, Mihai Benzari, Iulia Băț, Victoria Calistru, Alexandru Leahu, Ion Băbălău, Tudor Lapp, Ada Negru și Angela Teleman.

Educația sexuală în școli – între acceptare și reticență

Compania de cercetare sociologică iData a prezentat rezultatele unui sondaj de opinie reprezentativ la nivel național, realizat în perioada 14-23 iunie 2025. Unul dintre cele mai discutate subiecte din cadrul cercetării a fost percepția populației Republicii Moldova asupra introducerii educației sexuale în programa școlară – un subiect care continuă să genereze controverse în spațiul public.

Conform datelor obținute, societatea moldovenească este aproape împărțită în mod egal în ceea ce privește susținerea acestei inițiative: 50% dintre respondenți au o atitudine favorabilă față de predarea educației sexuale în școli, în timp ce 42,6% se arată împotriva. Această polarizare evidentă pune accent pe necesitatea unei abordări echilibrate și consultative din partea factorilor decizionali.

Diferențe după vârstă și gen

Analiza pe grupe de vârstă relevă o deschidere semnificativă a tinerilor față de această materie: 73,4% dintre persoanele cu vârste cuprinse între 16 și 29 de ani susțin introducerea educației sexuale, în contrast cu doar 34,8% în rândul celor cu vârsta între 58 și 66 de ani. Datele indică astfel un decalaj însemnat, în care noile generații manifestă o preferință clară pentru informarea formală, bazată pe argumente științifice, în timp ce segmentele mai mature rămân mai rezervate, influențate de valori conservatoare.

O altă diferență notabilă apare pe criteriul de gen: 54,7% dintre femei susțin educația sexuală în școli, comparativ cu 44,6% dintre bărbați. Această discrepanță poate reflecta o preocupare mai accentuată a femeilor pentru sănătatea reproductivă și educația copiilor,

Sunteți pentru sau contra introducerii obiectului „Educația sexuală” în învățământul școlar? (% , N=1015)

PRO

50.0

CONTRA

42.6

SURSA: Barometru iData, iunie 2025, eșantion reprezentativ pentru Republica Moldova, N=1015 respondenți, eroarea maximă de eșantionare 3%

iData

precum și o sensibilitate crescută față de temele de prevenție și siguranță personală.

Disparități regionale semnificative

Susținerea educației sexuale variază considerabil în funcție de regiune. Municipiul Chișinău înregistrează cel mai înalt nivel de acceptare, cu peste 70% dintre respondenți favorabili introducerii acestei materii. În centrul țării, inclusiv raioane precum Leova, Nisporeni și Ialoveni, procentajele de susținere oscilează între 56% și 63%. În schimb, în sudul țării – în special în UTA Găgăuzia (Comrat) – dar și în raioanele Nord-Vestice, precum Briceni și

Edineț, sprijinul scade sub 35%. Aceste diferențe reflectă nu doar particularități culturale distincte, ci și influența modelelor educaționale, religioase și tradiționale predominante în fiecare zonă. Zonele urbane, mai expuse la discursuri și inițiative moderne, sunt mai receptive la reforme educaționale, pe când regiunile rurale sau cu un puternic profil identitar manifestă o rezistență mai mare față de acest subiect.

Opționalitate versus respingere

În ceea ce privește modul de implementare, 50,9% dintre respondenți consideră că educația sexuală ar trebui să fie opțională, accesibilă doar celor care își exprimă dorința de a participa, iar 32,4% resping complet introducerea acestei mate-

rii în școli. Printre motivele invocate de cei care se opun se numără convingerea că educația sexuală este exclusiv responsabilitatea familiei (42,5%) și temerea că astfel de lecții ar putea încuraja debutul precoce al activității sexuale în rândul adolescenților (33,2%). Aceste percepții relevă o preocupare culturală și morală încă profund ancorată în conștiința unei părți a populației.

Cum și cine ar trebui să predea educația sexuală?

Referitor la desfășurarea orelor, 46,9% dintre respondenți susțin ideea ca băieții și fetele să participe separat la aceste lecții, în timp ce doar 22,2% optează pentru ore mixte. Acest aspect indică un oarecare disconfort legat de discuțiile intime în grupuri mixte, precum și influența normelor de gen asupra percepției publice.

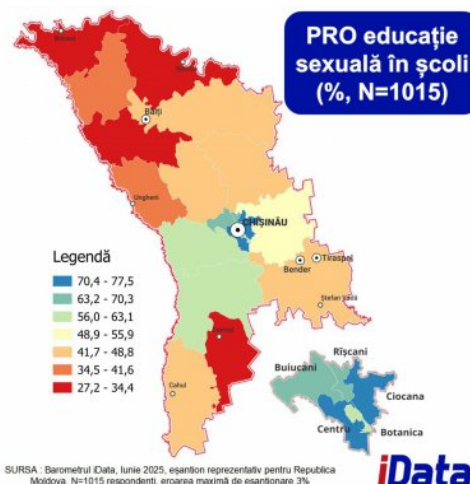
În ceea ce privește alegerea cadrelor didactice, preferințele se îndreaptă către profesori specializați în domeniu (29,6%) și psihologi calificați (22,4%). Doar 0,7% consideră că organizațiile neguvernamentale specializate ar trebui să fie implicate în predarea educației sexuale, semnalând o posibilă lipsă de încredere sau o necunoaștere a rolului ONG-urilor în acest domeniu.

Dacă în școală s-ar preda obiectul Educația sexuală, atunci credeți că băieții și fetele ar trebui să participe împreună la lecțiile de educație sexuală sau separat? (% , N=1015)

SURSA: Barometru iData, iunie 2025, eșantion reprezentativ pentru Republica Moldova, N=1015 respondenți, eroarea maximă de eșantionare 3%

iData

Un subiect cu mize sociale și politice

Rezultatele sondajului iData scot în evidență un fapt clar: educația sexuală rămâne un subiect delicat, în care se confruntă valorile tradiționale cu nevoile moderne de sănătate publică și prevenție. Deși o parte semnificativă a populației recunoaște importanța acestei educații, temerile privind influența asupra comportamentului tinerilor și rolul familiei în formarea lor rămân pregnante.

Această radiografie a opiniei publice ar trebui să servească drept fundament pentru un dialog deschis și bine argumentat între profesori, părinți, factorii decizionali și specialiști în sănătate. Fără un astfel de demers și fără o strategie națională coerentă, inițiativele privind educația sexuală riscă să se lovească de rezistență și suspiciune, chiar dacă sunt răspunsuri necesare la provocările reale ale tinerilor.

CUM NE ATROFIAZĂ CREIERUL DEPENDENȚA DE CHATGPT

Un nou studiu realizat de Massachusetts Institute of Technology (MIT) trage un semnal de alarmă cu privire la efectele inteligenței artificiale asupra creierului uman. Persoanele care au utilizat chatbot-uri AI pentru sarcini precum redactarea unor eseuri au înregistrat o activitate cerebrală semnificativ mai scăzută, comparativ cu cei care și-au folosit propriile abilități cognitive. Studiul, citat de *The Telegraph*, conturează o imagine preocupantă: dependența de AI poate diminua gândirea critică, memoria activă și capacitatea de exprimare.

Utilizarea AI reduce performanțele cognitive

Datele arată că participanții care au apelat la inteligența artificială au avut rezultate mai slabe la testele de evaluare și s-au descurcat greu în sarcini ulterioare ce necesitau soluționare independentă. S-a constatat o inhi-

bare a reacțiilor neuronale asociate cu efortul cognitiv, ceea ce poziționează sub semn de întrebare rolul tehnologiei în educație și la locul de muncă. Practic, creierul pare să-și reducă activitatea atunci când nu mai este stimulat să proceseze și să creeze pe cont propriu. Specialiștii numesc acest proces „descărcare cognitivă” –

tendința de a transfera sarcini mentale către dispozitive externe. În timp ce fenomenul nu este nou, inteligența artificială accelerează și amplifică această externalizare. De la căutarea constantă pe Google până la redactarea automată a textelor cu AI, omul devine mai eficient, dar și mai pasiv. Ceea ce câștigă în rapiditate poate pierde în profunzime.

Potrivit teoriei cogniției extinse, mintea umană nu se limitează la creier, ci se exprimă prin întregul corp și prin instrumentele cu care interacționează. În acest cadru conceptual, un model de limbaj AI poate fi văzut ca o prelungire a sistemului cognitiv, dar și ca un filtru care modifică felul în care percepem și procesăm lumea. Dacă devine un sprijin permanent, el poate înlocui

funcțiile pe care le-ar fi dezvoltat creierul în mod natural.

AI-ul – comod, dar cu efecte secundare

Specialiștii compară aplicațiile AI cu o pereche de încălțări comode: utile pe termen scurt, dar care modifică mersul natural și reduc contactul direct cu solul. În mod similar, AI-ul permite generarea rapidă de conținut, dar reduce efortul mental și, implicit, capacitatea de reflecție profundă. Pe termen lung, această „comoditate” poate avea dezavantaje educaționale și psihologice majore. În special în mediul educațional, riscul este accentuat. Dacă elevii și studenții folosesc AI înainte de a-și dezvolta abilitățile de analiză, sinteză și argumentare, vor forma o gândire dependentă și fragilă.

Astfel, tehnologia nu mai vine în sprijinul învățării, ci o înlocuiește. Un astfel de model educațional ar putea produce generații capabile să utilizeze instrumente, dar incapabile să le înțeleagă sau să le pună la îndoială.

O altă problemă majoră este încrederea nejustificată acordată inteligenței artificiale. Fără o minimă înțelegere a modului în care AI generează informația, utilizatorii tind să accepte răspunsurile ca adevăruri incontestabile. Această atitudine slăbește gândirea critică și încurajează pasivitatea intelectuală. În lipsa unui spirit analitic, discernământul este periclitat.

Soluția este în echilibru

Cercetătorii pledează pentru o integrare controlată a AI-ului în procesele de învățare și muncă. Instrumentele digitale pot aduce valoare doar dacă sunt folosite după ce s-au consolidat competențele de bază. În caz contrar, ele devin „cărje cognitive” care slăbesc autonomia intelectuală.

Studiul MIT reprezintă o avertizare în fața unei realități tot mai prezente: în era digitală, păstrarea sănătății mentale și a capacității de a gândi independent devine o provocare strategică. Inteligența artificială poate fi un aliat valoros, dar numai dacă omul rămâne centrul procesului cognitiv. Iar gândirea – în ciuda noilor tehnologii – nu poate fi nici predată, nici generată automat. Ea se exersează, se cultivă și se asumă.

„În lumea cunoașterii, fiecare întrebare este o cheie, iar fiecare răspuns deschide o nouă ușă”

O rețetă a creativității

Proiectul reprezintă o metodă de reconfigurare a învățării care plasează elevul într-o situație autentică de cercetare și acțiune, facilitează achiziționarea unor modalități de muncă specifice, tehnici de elaborare și execuție a unor lucrări științifice și practice. De asemenea, stimulează creativitatea, cultivă gândirea proiectivă și încrederea în forțele proprii.

Carolina NEGHIN,
profesoară de limbă
și literatură română,
grad didactic I, IPLT „Universul”,
mun. Chișinău

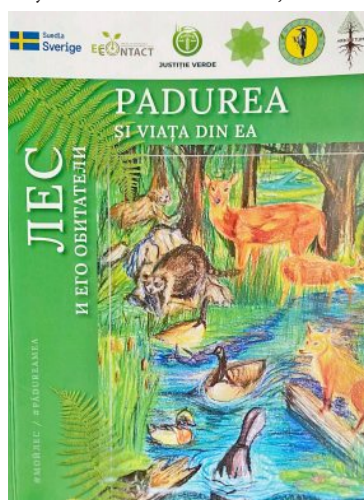
Capacitatea elevilor de a produce idei noi și modele originale are la temelie intenția și creativitatea profesorului. Un impuls al imaginației creatoare este proiectul – o activitate complexă de învățare. El îndeamnă elevul să observe realitatea, să participe activ la dialog, încurajează cooperarea și dezvoltă competențele de lucru în echipe.

Dacă știi să alegi ceea ce le place, copiii te lasă să pătrunzi în universul lor. Căutând în mod sistematic soluții, pentru ca demersul didactic să fie mai eficient și mai atractiv, le-am deschis învățăcelilor mei porțile spre tărâmul descoperirilor și al explorărilor. Fiind curioși și creativi, au devenit căutători de frumuseți ascunse în profunzimea cuvântului, pe tărâmurile necuprinse ale literaturii, geografiei, biologiei, istoriei, muzicii, picturii și teatrului. Le-am promis că, dacă vor trece prin toate încercările cu bine, își vor vedea numele într-o postare, revistă sau diplomă.

Pentru a le cultiva interesul pentru lectură, gustul estetic și atitudinea pozitivă față de comunicare, dar și pentru a încuraja creativitatea elevilor și responsabilitatea civică, i-am implicat în cadrul proiectului transdisciplinar „Cetățeni Activi pentru Protecția Mediului și Justiției Verde”, prin participarea la concursul „Pădurea și viața din ea”. Elevii, entuziasmați, s-au împărțit în grupuri, în funcție de preferințele și abilitățile lor: cercetători, ecologiști, scriitori, geografi, istorici, pictori, actori, muzicieni. Au cercetat „pădurea” din aspectul domeniului ales, dar și raportând-o la tema literară *Comuniunea Om - Natură*, motiv ce se regăsește în creațiile scriitorilor români. Am citit împreună din opera lui Mihail Sadoveanu, *Ceahlăul Literaturii Române*, povestiri unde natura se constituie într-un adevărat paradis. Am pus accent pe jocurile de rol, ghicitori, pe exercițiile de sesizare a elementelor semnificative din text și de identificare a cuvintelor necunoscute, pe conversații în grup, pe memorarea unor pasaje deosebite, zicători, nume legendare.

cute, pe conversații în grup, pe memorarea unor pasaje deosebite, zicători, nume legendare.

Pe parcursul activităților, am remarcat că interesul sporit al elevilor prelua și erau tentați să exploreze și alte domenii pe care le-au intuit în timpul cercetărilor efectuate. Astfel, elevii au descoperit informații despre viețuitoarele pădurilor Moldovei. Și au plantat puieți, au desenat peisaje, observând frumusețea natu-

rii. Au alcătuit povești, personificând pădurea, și au recitat poeziile marilor noștri poeți: Mihai Eminescu, Grigore Vieru, Vasile Alecsandri, Tudor Arghezi și Lucian Blaga. În toate aceste activități, școlarii au dat dovadă de o muncă asiduă, multă dăruire și creativitate. În semn de mulțumire și apreciere pentru implicarea în proiect, 46 de elevi ai Liceului „Universul”, însoțiți de profesorii de limbă și

literatură română, au parcurs un traseu prin Codrii Moldovei.

Împreună am vizitat muzeul Rezervației Naturale din Lozova, Strășeni, unde copiilor li s-a prezentat o multitudine de specii de animale, păsări și insecte ce locuiesc în pădure. Toți au rămas profund impresionați de excursia organizată. Întrebându-i dacă le-a plăcut drumeția, Loredana Gangur, eleva clasei a VII-a, a răspuns că „Ne place foarte mult să studiem literatura română prin prisma proiectului!”

În prima zi de iarnă, la 1 decembrie 2024, am vizitat locuri inedite: Rezervațiile Naturale din regiunea Transnistriei, Rezervația de Stat Iagorlăc, Ocolul Silvic, Hidrocentrala din Dubăsari și un stejar multiseclar, martor al domniei lui Ștefan cel Mare și scut de apărare al soldaților noștri în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Astfel, am desfășurat încă o activitate interdisciplinară, fiind și o finalitate a proiectului. La întoarcere, elevii au adunat ghinde de stejar pentru a fi plantate în Ecoparcul din curtea Liceului nostru, ca gest de conștientizare că „pe copil îl educă tot ce-l înconjoară: câmpul, pădurea, râul, marea, munții, rândunelele, cucul”, vorba lui Constantin Mihăiescu. Călătorind așa, am ajuns pe aripile inspirației în

Țara Poveștilor și Poeziilor, ca să culegem asemenea albinuțelor înțelepte dulceața rezultatelor artistice ale copiilor: povești, povestiri, poezii despre natură și viața din ea. Îmbrăcând haina scriitorului, elevii au alcătuit cele mai ingenioase creații: „Călătoria lui Kifo”, „Pădurea – Regina Naturii”, „Familia celor trei arice”, „Sunt o pasăre...”, „Când mă simt fericit?”, ș.a. Ulterior, lucrările au fost publicate într-o culegere de creații artistice ale elevilor implicați în proiect.

La sfârșitul călătoriei noastre ne-am amintit de îndemnul lui Nicolae Iorga: „Păstrați pădurea! Fără pădure nu se poate închipui neamul nostru de odinioară și sufletul nostru de azi ar rămâne sărac și sterp.” Așadar, succesul și eficiența unei lecții de limbă și literatură română constă în menținerea unui interes viu al elevilor prin predarea axată pe aria inter- și transdisciplinară, facilitând mult procesul instructiv-educativ și motivând elevii să se implice în descoperire, cercetare și învățare.

UPSC: Mobilitate academică de succes la Universitatea din Valladolid, Spania

O delegație a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (UPSC), formată din membri ai Proiectului T4GREEN (Transforming teacher education for green and digital transition in Armenia and Moldova), Programul ERASMUS+ KA2-CBHE, a participat recent la o mobilitate academică plină de succes la Universitatea din Valladolid, Spania. Evenimentul a reunit experți și cadre didactice din diverse instituții europene.

Din echipa UPSC au făcut parte: dr., conf. univ., rector Alexandra Barbăneagră; dr., profesor Ana Simac; dr., conf. univ. Tatiana Chiriac; dr., conf. univ. Tatiana Lașcu. Scopul principal al

acestei mobilități a fost consolidarea capacităților și schimbul de bune practici între instituțiile de învățământ superior implicate în proiect, promovarea unei tranziții digitale și ecologice în vederea formării inițiale și continue a cadrelor didactice.

Programul a fost conceput pentru a stimula inovația și a facilita schimbul de experiență, integrând aspecte esențiale ale transformării educaționale. Printre obiectivele cheie s-au numărat: Identificarea celor mai bune practici, metode, resurse

și strategii utilizate în educația cadrelor didactice pentru dezvoltarea competențelor ecologice și digitale, cu accentul pus pe sustenabilitate și inovație; contribuția la dezvoltarea curriculumului universitar în instituțiile partenere; stabilirea noilor colabo-

rări și parteneriate strategice; îmbunătățirea competențelor profesionale ale partenerilor din proiect.

Participanții au avut ocazia să se implice activ în workshopuri interactive și ateliere de lucru, explorând strategii de succes pentru integrarea competențelor digitale și a principiilor sustenabilității în curriculumul universitar. Discuțiile au fost moderate de experți de la Universitatea Beira Interior din Portugalia, Universitatea din Valladolid, Spania, și Universitatea Masaryk din Cehia. Această colaborare internațională a oferit perspective valoroase asupra modului în care universitățile își pot adapta programele de studii pentru a pregăti eficient viitoarele generații de profesori. Accentul a fost pus pe o abordare practică, oferind feedback concret și soluții aplicabile. De la ateliere dedicate

inovației educaționale și dezvoltării metodelor STEAM integrate, până la sesiuni axate pe monitorizarea și evaluarea reformelor curriculare, fiecare moment a reprezentat o sursă de inspirație și învățare. Pe lângă agenda intensă, vizita a inclus o componentă culturală, oferindu-le participanților ocazia de a descoperi frumusețea orașului Valladolid, precum și a orașului Segovia, cu renumitul său apeduct roman. Această dimensiune a colaborării a contribuit la o înțelegere mai profundă a contextului local și la consolidarea legăturilor dintre participanți.

Dor de Doga sau ABCEDE-ul Harului Divin

Eugen Doga nu mai este printre noi. Nu mai putem admira zâmbetul lui, iradiind ca un soare, cu lumină benefică și căldura lui sufletească. Sinceritatea și bunătatea lui ne va lipsi. De acum încolo va fi în ceruri alături de miraculoșii Blajini, pe care noi, basarabeni, îi sărbătorim la o săptămână după Paște. Va fi printre personalitățile neamului de prim rang, dar și printre cele ale omenirii, geniile care dau sens vieții pe pământ. Ne-a părăsit în anul Eminescu. Pronia divină a dorit să plece la patronul lui spiritual, care i-a servit drept muză și sursă de inspirație. Iată ce zice Doga despre marele poet: „Fiecare îl caută pe Eminescu în sine, în forul său interior. Este cosmic, geniul său aparține tuturor; e un fenomen cultural, o imensitate.” Ceea ce se poate afirma și despre compozitorul Eugen Doga Ținem să venim cu câteva referințe biografice și repere de care s-a condus în viață, implicit la arborile genealogice, pentru a reaminti că a devenit un compozitor de talie mondială poate și datorită rădăcinilor viguroase implantate în solul românodacic. S-a născut în satul Mocra din stânga Nistrului, mama lui, Lisaveta, purtând numele Vizer, fiind orfană de tată. Bunelul ei, Nichifor Vizer, originar din părțile Saharnei din dreapta Nistrului, a căzut pe frontul Primului Război Mondial, în 1914. Și după tata este de obârșie veche românească.

Un hrisov domnesc din 1616 atestă pe Mihael Doga cel Bătrân din Târgul Lăpușna, hotarnic al satului Ciuciuleni, ținutul Hârlău. Iar la finele sec. XVIII, neamul Doga este înregistrat în catagrafia satelor Vărăncău și Plopi, ținutul Balta, gubernia Podolia, de unde cineva a trecut la Mocra, același ținut. Acest detaliu biografic, că ar avea după mama rădăcini basarabene, era omis în perioada sovietică, ba și acum în regiunea transnistreană și în Rusia nu se face referință la el. Ba chiar nu este accentuat nici în cartea de memorii „Viața mea așa cum a fost să fie”, apărută cu 4 ani în urmă. În capitolul „Mama, divinitatea mea”, se amintește de mama și bunica Nadea, dar aproape deloc despre bunelul Nichifor Vizer. Iar despre locul de naștere a tatălui și bunicului figurează doar o frază: „Erau petrecute

în neliște nopțile acestei familii, al cărei cap era de origine din Basarabia, adică de peste hotare”. Merită de reținut în acest capitol destăinuirea maestrului: „Mama a fost pentru mine o taină. Ea a plecat cu această taină pe lumea cealaltă. De ziua mea de naștere.” Prin aceasta se explică și faptul că după plecarea mamei la cele veșnice maestrul nu obișnuia să-și serbeze cu fast ziua de naștere, ori o marca în altă zi.

Unul din ultimele interviuri pe care i l-am solicitat maestrului a fost în timpul pandemiei, cu ocazia unui concert de muzică simfonică organizat în aer liber la Chișinău, dedicat Republicii Cehe. Dialogul l-am început de la oportunitatea cunoașterii obârșiei noastre, ca apoi să ajungem la muzică și la locul Moldovei în comunitatea statelor europene:

– S-o începem cu începutul, iertată să-mi fie această tautologie voită, sunt curios să aflu care vă sunt rădăcinile, dacă v-a făcut cineva arborele genealogic?

– Da, mi l-a stabilit unchiul meu de la București. Eu știu de unde mă trag după mama și după tata. În general, arbore genealogic e foarte important să-l cunoaștem, să știm cine suntem. Am aflat foarte multe lucruri frumoase despre neamurile după mama și după tată. Biografia mamei e legată de Basarabia și are tangențe cu bisericile, mănăstirile, în special cu mănăstirea Saharna. După tata, cunosc cum au apărut acești Doga în satul Mocra din regiunea transnistreană. În Ardeal este o comunitate Doga, mi-a spus o doamnă de la Iași că erau mari meșteri la construirea cupolelor de la biserici și în interiorul acestor cupole le este înscris numele.

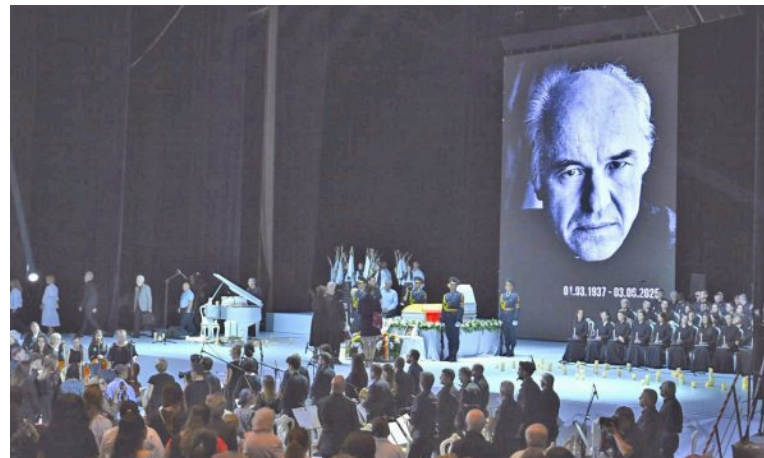
– Acest tip de concert în aer liber la care asistăm acum, organizat de Ambasada Cehiei, e specific în general pentru țările europene. Ar fi o experiență binevenită și pentru noi?

– Și la noi în ultima perioadă se organizează mai multe concerte de acest fel, în aer liber. Mie îmi place, pentru că la concertele din sală vin cei care au posibilitatea să cumpere bilete, pe când aicea vine toată lumea care dorește. Este un lucru salutar și benefic pentru autorul muzicii interpretate, pentru că ești mai aproape de natură și de public. Mă bucură și faptul că reprezentanții țărilor europene se adresează colectivelor noastre artistice. Aici în program sunt și creațiile mele. Așa că de facto suntem și noi cu un picior integrați în Uniunea Europeană.

– Apropo de muzica și cultura cehă, dacă sunteți mai aproape de ea și cum ar fi necesar de păstrat relațiile cultura le cu această țară?

– Eu cunosc ceea ce era în programele conservatorului. Dar am avut și un concert simfonic de autor în Cehia, în Karlovy Vary. Mai mult, televiziunea cehă a realizat un film de lung metraj, a filmat și la mine acasă, și chiar la baștina mea în Transnistria. A făcut un film foarte serios. Așa că pentru mine Cehia nu este o țară necunoscută sau un spațiu artistic nou, o cunoscut de mai demult. Este atractivă această țară, pentru că are ce prezenta, mă refer la valori artistice, iar Praga este un centru cultural și istoric universal. Așa că mă bucură acest concert și aș dori ca aceste legături culturale să continue fără doar și poate.

– Cultura este cel mai trainic liant, este adevăratul ambasador care poate uni țările.

– Sărmana cultură, tot timpul se vorbea că cultura va salva lumea; eu cred că la etapa actuală noi trebuie să salvăm cultura, fiindcă este în dizgrație. Trebuie să ținem cont de mai multe aspecte în această tendință de a cuceri lumea cu arta, dar și arta urmează să fie susținută în condiții benefice și de pace. În genere, toată lumea este în primejdie, deoarece au apărut alte forțe, care nu prea recunosc do major, au prea mulți diezi negri.

– Cum lucrările de artă ar putea ajunge mai lesne la destinatari, ca să nu zică la consumatori, cum se mai spune acum?

– Și conducerea de la Radio Moldova e bine să se implice. Eu nu-mi amintesc în ultima vreme când am avut o emisiune la radio și nu e bine. Compozitorul trebuie să fie tot timpul în contact cu ascultătorii, ca pe urmă să nu spunem în gol, să reproșăm că ascultătorul nu cunoaște un gen de muzică sau altul. Da de unde să cunoască? Acum stau și mă gândesc că sunt foarte multe lucrări de înregistrat. Și dacă mă duc, se înregistrează, dacă nu

mă duc, gata, nu se poate. Era o practică foarte frumoasă, în ultima vreme s-au cam schimbat lucrurile și nu spre bine. Nici nu știu ce să fac. Suntem cam nepăsători față de valorile care le avem. Noi suntem cu mult mai bogați cultural decât ne prezentăm de facto în lume. Așa că ar

trebui valorile pe care le avem să fie evidențiate, promovate, cântate, ascultate, propuse, propagate, lăudate, de ce nu. Așa că trebuie să fim mai aproape unul de altul, să nu așteptăm să ne cheme, să simțim necesitatea și pulsul fiecăruia.

– Fiecare în parte poate contribui la o reală integrare europeană, ca ea să aibă loc la timpul oportun.

– Referitor la această, de aproape doi ani am scris Odă Europei și a fost pusă pe site-ul tuturor țărilor membre a Uniunii Europene. Nu știu dacă s-a cântat la noi. Eu nu pot înțelege, în toată Europa n-a scris nimeni o odă sau o lucrare pe tema muzicală. Beethoven a scris imnul, dar odă n-a scris nimeni. Păi luați-o și lăudați-vă.

– Vă doresc sănătate și numai bine!

– Vă mulțumesc! Să nu mă uitați!

Pentru conformitate:

Andrei VIZIRU

P.S. Nu te vom uita, Maestre Eugen Doga, deoarece la plecarea Măriei Tale în alte tărâmurii cerești nu ți-am zis adio, ci vivat muzică dumnezeiască pe care ați compus-o. Chiar dacă de acum încolo veți compune deja muzică pentru îngeri, heruvimi și Creatorul Suprem. Iar aici, pe pământ, poate și în cosmos, muzica nemuritoare pe care ați compus-o va dăinui atât timp cât va dăinui civilizația umană, care sperăm să nu se autodistrugă.

7 CĂRȚI PENTRU TOȚI PROFESORII

Recomandări pentru excelență și dezvoltare continuă

Într-o lume în continuă schimbare, rolul profesorului devine tot mai complex și mai provocator. Pentru a face față acestei dinamici și pentru a inspira generații întregi, dascălii au nevoie nu doar de cunoștințe didactice, ci și de resurse care să le hrănească pasiunea și să le dezvolte abilitățile personale. Pe blogul *edus.ro* am descoperit o selecție de cărți care pot deveni adevărate instrumente pentru oricare profesor dedicat excelenței.

Perfecționarea prin pasiune și disciplină

„Grit. Puterea pasiunii și a perseverenței” de Angela Duckworth dezvăluie cum succesul se bazează mai degrabă pe forța interioară de a rămâne consecvent în fața provocărilor decât pe talentul înnașcut. Exemple reale, din medii dificile, oferă o perspectivă valoroasă asupra determinării care face diferența. În „Focus sau motivația ascunsă a performanței”, Daniel

Goleman pune sub lupă atenția, pe care o consideră elementul fundamental pentru atingerea rezultatelor de top. Autorul explică cum această capacitate, asemenea unui mușchi, trebuie antrenată constant pentru a contracara numeroasele distrageri ale timpurilor noastre.

Tony Wagner aduce, în cartea „Învăț cu inima. O educație neconvențională”, o mărturie personală impresionantă despre drumul său spre succes, punctat de eșecuri și lecții esențiale. Mesajul

său transmite că perseverența și respectul pentru fiecare individ rămân pilonii educației autentice.

Explorarea dimensiunilor profunde ale educației și vieții

Pentru profesorii care vor să-și extindă orizonturile, următoarele titluri oferă o reflecție profundă. Derren Brown, în „A fost odată ca niciodată. O istorie alternativă a fericirii”, desființează miturile despre fericire și explică cum înțelegerea corectă a acesteia influențează și procesul educațional.

„Cele șase secrete ale inteligenței” de Craig Adams reprezintă un ghid practic pentru gândirea critică, oferind instrumentele necesare ca să nu cădem pradă manipulațiilor și să analizăm problemele cu luciditate.

„Elefantul din creier”, autori Kevin Simler și Robin Hanson, invită cititorii să privească sincer și deschis motivațiile subconștiente care influențează comportamentele umane, inclusiv în mediul școlar, oferind o perspectivă nouă asupra interacțiunilor sociale și profesionale.

Alex Beard, în „Născuți pentru a învăța”, propune o reevaluare a sistemelor educaționale actuale, evidențiind potențialul extraordinar al învățării umane și importanța adaptării procesului educativ la provocările secolului XXI.

Culorile și visurile copilăriei

INTERVIU CU PEDAGOGUL PENSIONAR **TAMARA MUNTEAN**, MEȘTER POPULAR

Biblioteca „Transilvania” din sectorul Ciocana al capitalei, în perioada lunilor de vară iunie-iulie a.c., găzduiește o frumoasă expoziție de broderie cu genericul „Culori și visuri prin ochi de copil”, protagonistă Tamara Muntean, fost pedagog cu un bogat stagiul profesional, acum pensionară. Expoziția ce cuprinde peste 30 de lucrări sincronizează perfect cu tematica taberei pentru copii „Provocarea verii”, ce se desfășoară în cadrul bibliotecii.

Am ținut să aflu mai multe amănunte despre această expoziție chiar de la autoarea ei, membră a Clubului „Ce pot face două mâini dibace”, găzduit de Biblioteca „Transilvania”. Clubul-șezătoare, membrii căruia în fiecare zi de miercuri se adună pentru a coase, a confecționa broderii, obiecte de artizanat, costume populare.

– Doamnă Tamara, cum ați reușit să organizați această expoziție ce sincronizează de minune cu atmosfera zilelor de vară și cu visurile ce le au copiii, mai ales în perioada vacanței, când frecventează tabăra „Provocarea verii”?

– Această expoziție am dedicat-o nepoților mei și tuturor copiilor, fiind organizată cu prilejul Zilei Copiilor.

– Putem considera că toată vara e Ziua lor, ba chiar tot anul împrejur...

– Cu adevărat așa este. Gânditorul german Novalis zice: „Copii sunt florile vieții”. Iar ca aceste „flori” să crească și să se dezvolte în toată amploarea lor, să devină personalități distincte, au nevoie de lumină și căldură, de atenție, de acea educație estetică ce se altoiește încă din perioada copilăriei, în cei șapte ani de acasă, apoi din anii de școală, liceu, bibliotecă...

– Cum ați îndrăgit Dumneavoastră această artă și cum ați reușit să-i molipsiți și pe copii, cum i-ați învățat?

– S-ar părea neobișnuit pentru unii că am această preocupare. Deoarece am predat matematica, dar am condus mai mulți ani la rând cercul de broderie, unde făceam tot un fel de matematică, matematica ce are grijă de armonia sufletului și aprecierea la justa valoare a esteticului, frumosului. În ultimii zece ani de pedagogie am lucrat șefă de studii și pe lângă faptul că participam alături de copii la concursuri, festivaluri, eram și eu atrasă de acest meșteșug. Iar de această pasiune m-am atașat mai mult în timpul pandemiei și de atunci nu trece aproape nicio zi fără să brodez sau să cos ceva. Folosesc și mărgelile, încerc mai

multe tehnici, tematica abordată la fel e diversă, de la peisaje din natură, până la tablouri cu flori, ori cu cai. Am brodat și icoane pe care le-am dăruit unor biserici. Această expoziție conține mai multe lucrări în care protagoniștii sunt copiii și visurile lor pline de aventuri, în bună parte unele din ele fiind dedicate nepoților mei. Procesul de creație nu este unul ușor, deseori revin la unele motive, la nuanțele și culorile pe care le aplic.

– De unde ați deprins totuși dragostea de acest meșteșug?

– De la mama, m-am născut în satul Chircăiești din raionul Căușeni. În familie eram șapte fete, mama țesea și noi o ajutam, și la vopsit lăna, la toate lucrările, pe urmă și copiii mei se includeau în aceste activități. Păstrez cu mare drag o fotografie de pe când eram în clasa a doua sau a treia, unde sunt îmbrăcată în ie națională confecționată de mama. O altă fotografie la care țin foarte mult este cea a mamei din tinerețea ei, îmbrăcată în costum popular. Pe urmă, în oșpeție venea o mătușă din România care ne aducea multe broderii. Ea lucra la un cole-

giu național de broderie, unde se confecționau costume populare pentru interpreții de muzică populară, printre care și pentru Irina Loghin. Eu vând unele lucrări ca să pot procura material pentru a face altele.

– Am vrea să știm dacă cineva din familie va prelua ștafeta, adică dacă aveți urmași care să perpetueze tradiția?

– Toate surorile brodăm. Unele s-au lăsat de această îndeletnicire, doar eu am rămas fidelă. La vârsta mea este și o terapie artistică extrem de benefică. Am o nepoțică care a atins majoratul și locuiește în Anglia. Ea pășește pe urmele mele: desenează și brodează, iar vacanțele le petrece în Moldova.

– Vă doresc succes și satisfacții sufletești de la lucrările confecționate, care au ajuns să fie achiziționate și prețuite nu numai în republica noastră, ci și în Anglia.

Andrei VIZIRU

Ziua Mondială Olimpică – o celebrare a valorilor și performanței

Ziua Mondială Olimpică, marcată anual în data de 23 iunie, este un eveniment de referință pentru toți cei care activează în domeniile educației fizice, sportului de performanță și promovării unui mod de viață sănătos. Cu acest prilej, comunitatea sportivă din Chișinău a avut onoarea să participe la o întâlnire memorabilă alături de reprezentanții Rotary Club Chișinău cu atleți și antrenori ai Liceului cu Profil Sportiv Buiucani.

Evenimentul, ce a avut loc în incinta Hotelului Bristol Chișinău, a fost dedicat celebrării eforturilor și rezultatelor remarcabile obținute de tinerii luptători din Republica Moldova, care au participat la **Campionatul European de Lupte pentru categoria U17**, desfășurat în perioada 9-15 iunie 2025, în Macedonia de Nord. Sportivii noștri au revenit acasă cu un palmares impresionant de medalii – două la stilul greco-roman, una la lupte libere și una la lupte feminine –, confirmând astfel nivelul tot mai ridicat al pregătirii tehnico-tactice a tinerilor luptători moldoveni.

În semn de apreciere a performanțelor obținute, sportivul **Victor Gurin**, medaliat cu bronz la categoria 45 kg, stil liber, a fost premiat de către **Vasile Cerchez**, membru Rotary Club și director al Companiei „Lumea Fierului”. De premii speciale s-au învrednicit atleții **Sergiu Stănilă**, **Victor Vdovai** și **Victor Gurin**, fiind distinși de **Alina Ceban**, președinta Clubului, și **Valentina Badrajan**, secretar al Rotary Club Chișinău, în semn de apreciere pentru muncă, talent și devotament față de sport. De un premiu aparte pentru participare meritorie la acest Campionat European s-a bucurat luptătorul **Valeriu Pădureț**. Acești tineri sportivi se remarcă nu doar prin rezultate excepționale obținute pe

plan internațional, ci și prin atitudinea lor exemplară, prin respectul față de antrenori, colegi și spirit competițional de excepție. Ei sunt modele autentice pentru tânără generație, reprezentând cu onoare țara noastră la competiții internaționale de cel mai înalt nivel.

De asemenea, la evenimentul festiv au fost aduse mulțumiri echipei de antrenori, care, prin profesionalism și dedicație, contribuie decisiv la formarea și dezvoltarea sportivilor de performanță. „Cei care investesc, încurajează și inspiră aceste talente joacă un rol esențial în vederea pregătirii unor veritabili campioni, atât la nivel național, cât și internațional”, a subliniat Alina Ceban.

La rândul său, Vasile Cerchez și-a exprimat satisfacția de a susține acești sportivi de mare perspectivă: „Sunt mândru că am avut ocazia să fiu alături de acești tineri talentați. Îmi doresc foarte mult să organizăm și alte întâlniri similare cu sportivi care aduc rezultate valoroase pentru Moldova.”

În încheiere, discipolii și antrenorii Liceului cu Profil Sportiv Buiucani, secția lupte libere, și-au exprimat gratitudinea pentru această inițiativă frumoasă și pentru sprijinul oferit de Rotary Club Chișinău. Evenimentul a reconfirmat importanța colaborării între mediul sportiv și partenerii comunitari cu privire la promovarea valorilor olimpice, a excelenței și a educației prin sport.

Alexei POSTOLACHI,
Antrenor Emerit al
Republicii Moldova,
antrenor-profesor,
Liceul cu Profil Sportiv
Buiucani

ATENȚIE CONCURS!

Ministerul Educației și Cercetării anunță concurs pentru ocuparea funcției vacante de

- **director al Liceului Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu”;**

Informațiile despre funcția vacantă de director și condițiile de participare la concurs pot fi accesate de pe site-ul www.mec.gov.md

Telefoane de contact: 022 233 560; 022 233 320.

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: univers2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 2004

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ȘEF ► Oxana Parașciuc

REDACTOR PRINCIPAL ► Iulian Bogatu

REPORTER ► Silvia Țurcan

CORECTOR ► Elvira Țăganaș-Pântea

MACHETATOR ► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>